אמר להם הממונה פרק שלישי יומא לט.

בא. הלוקח למדוד נפט מפני שריחו רע אומר לו המוכר מדוד לעצמך: **מטמטם.** לוטמת וסותמת מכל חכמה: **ועטמטם.** חסר ה׳: **מטמטין אותו סרכה.** מניחין אותו ליטמת הרבה והכי קאמר קנא אל תטמאו כהן ואם תטמאו סוף ועטמתם: **והתקדשתם.** מעט והייתם קדושים הרבה הבא ליטהר מסייעין אותו:

הדרן עלך אמר להם הממונה

טרף בקלפי. שניו בפרק שלמעלה (דף לז.) וקלפי היתה שם: **טרף.** פתאום בטריפה ומטיפה: **והעלה שני גורלות.** אחד בימין ואחד בשמאל והשעירים עומדים אחד לימין ואחד בשמאל ונותן גורל שעולה בימין לשעיר של ימין: **וכן עונין אחריו.** כשמזכיר את השם: **גמ׳ דלא ניכוין.** שלא ימשמש להכין במשמושו איזה של שם ויטלנו בימין לפי שהוא סימן יפה כשהוא עולה בימין: **ושל חול היסב.** איזה מקודשת: **הסורה חסה כו׳.** שנאמר (ויקרא יד) ואיזה הכהן ופנו את הבית וגו׳ על מה חסה מורה על סכין של כלי חרס שאין להם טהרה במקוה א״כ חסה על ממון קל כ״ש על ממון חשוב א״כ חסה על ממונן של ע״ז (לירושלמי) קל וחומר על ממונן של לדיקים: **ואם בימינו של סגן עלה ראש כיצד אומר לו לכהן גדול דבר מילך.** דבר דבריך לה׳ חטאת: **כיון דלא סליק בידיה.** דכהן גדול וכידיה דסגן סליק חלא דעתיה דכהן גדול אי אומר לו סגן: **למה סגן מימינו כו׳.** שהולך תמיד לימינו כך אמרו בשם ר׳ יצחק הלוי. ואני שמעתי מרביני יצחק בר יהודה למה סגן ממונה שאם יארע פסול אכל כל זמן שלא יארע בו פסול אין הסגן עובד שום עבודה בעולם: **לשון של יהודים.** למר סריוק ומשוך כמין לשון וכבוע אדום וקושרין אותו בראש שעיר המשתלח והיה מלבין מאליו והוא סימן שמחל הקב״ה לישראל שנאמר (ישעיה א) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו: **והיה נר מערבי דולק.** לאחר שכבו שאר כל הנרות ואע״פ שממנו מתחיל להדליק ערבית בו היה מסיים הטבת נרות שחרית והוא עדות שהשכינה שורה בישראל כדכתיב [1] ממזן לפרוסת העדות ואמרינן במסכת שבת (דף כב:) עדות היא לכל בני עולם שהשכינה שורה בישראל ואמרינן (שם) מאי עדות זה נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה וממנה היה מתחיל ובה היה מסיים. ואחזו נר מערבי

טרף בקלפי וכו׳. וקראי אותו המצן כל יציו. אף ע״פ שגם גרגרנין אחרים חוטפים ואוכלים כמותו אלא דקראו אותו ממלן טפי מאחריני י״ל לפי שהוא חטף מחמלן אחר לי נמי אחרים לא הקפידו כשהיו חוטפין זה מזה אכל זה כשזה חטף מידו הקפיד:

וליר

בא למדוד נפט אומר לו מדוד אתה לעצמך בא למדוד אפרסמון אומר לו המתן לי עד שאמדוד עמך כדי שנתבסם אני ואתה תנא דבי רבי ישמעאל עבירה מטמטמת לבו של אדם שנאמר [1] ולא תטמאו בהם ונטמתם בם אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם תנו רבנן [2] (אל) תטמאו בהם ונטמתם בם אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה מלמטה מטמאין אותו מלמעלה בעולם הזה מטמאין אותו לעולם הבא תנו רבנן [3] והתקדשתם והייתם קדושים אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה מלמטה מקדשין אותו מלמעלה בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא:

הדרן עלך אמר להם הממונה

[4] **טרף** [5] בקלפי והעלה שני גורלות אחד כתוב עליו לשם ואחד כתוב עליו לעזאזל הסגן בימינו וראש בית אב משמאלו אם של שם עלה בימינו הסגן אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך [6] ואם של שם עלה בשמאלו ראש בית אב אומר לו אישי כ״ג הגבה שמאלך נתנן על שני השעירים [7] ואומר לה׳ חטאת רבי ישמעאל אומר לא היה צריך לומר חטאת אלא לה׳ והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: **גמ׳** למה לי טרף בקלפי כי היכי דלא ניכוין ולישקול אמר רבא [8] קלפי של עץ היתה ושל חול היתה ואינה מחזקת אלא שתי ידים מתקיף לה רבינא בשלמא אינה מחזקת אלא שתי ידים כי היכי דלא ליכוין ולישקול אלא של חול נקדשה אם כן הוה לה כלי שרת של עץ [9] וכלי שרת דעץ לא עבדינן ונעבדה דכסף ונעבדה דזהב [10] התורה חסה על ממונן של ישראל מתניתין דלא כי האי תנא דתניא רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר הסגן וכהן גדול מכניסין ידן בקלפי אם בימינו של כהן גדול עולה הסגן אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך ואם בימינו של סגן עולה ראש בית אב אומר לו לכהן גדול דבר מילך ונימא ליה סגן כיון דלא סליק בידיה חלשא דעתיה במאי קא מיפלגי מר סבר ימינא דסגן עדיף משמאליה דכהן גדול ומר סבר כי הדדי נינהו ומאן האי תנא דפליג עליה דרבי יהודה רבי חנינא סגן הכהנים הוא דתניא [11] רבי חנינא סגן הכהנים אומר למה סגן [12] מימינו שאם אירע בו פסול בכהן גדול נכנס סגן ומשמש תחתיו תנו רבנן ארבעים שנה ששמש שמעון הצדיק היה גורל עולה בימין מכאן ואילך פעמים עולה בימין פעמים עולה בשמאל והיה לשון של זהורית מלבין מכאן ואילך פעמים מלבין פעמים אינו מלבין [13] והיה נר מערבי דולק מכאן ואילך פעמים דולק פעמים כבה והיה אש של מערכה מתגבר ולא היו כהנים צריכין להביא עצים למערכה חוץ משני גזירי עצים כדי לקיים מצות עצים מכאן ואילך פעמים מתגבר פעמים אין מתגבר ולא היו כהנים נמנעין מלהביא עצים למערכה כל היום כולו ונשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן שמגיעו כזית יש אוכלו ושבע ויש אוכלו ומותיר מכאן ואילך נשתלחה מאירה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן מגיעו [14] כפול [15] הצנועין מושכין את ידיהן והגרגרנין נוטלין ואוכלין ומעשה באחד שנטל חלקו וחלק חבירו והיו קורין אותו בן חמצן

[16] **בא** למדוד נפט אומר לו מדוד אתה לעצמך בא למדוד אפרסמון אומר לו המתן לי עד שאמדוד עמך כדי שנתבסם אני ואתה תנא דבי רבי ישמעאל עבירה מטמטמת לבו של אדם שנאמר [17] ולא תטמאו בהם ונטמתם בם אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם תנו רבנן [18] (אל) תטמאו בהם ונטמתם בם אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה מלמטה מטמאין אותו מלמעלה בעולם הזה מטמאין אותו לעולם הבא תנו רבנן [19] והתקדשתם והייתם קדושים אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה מלמטה מקדשין אותו מלמעלה בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא:

הדרן עלך אמר להם הממונה

[20] **טרף** [21] בקלפי והעלה שני גורלות אחד כתוב עליו לשם ואחד כתוב עליו לעזאזל הסגן בימינו וראש בית אב משמאלו אם של שם עלה בימינו הסגן אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך [22] ואם של שם עלה בשמאלו ראש בית אב אומר לו אישי כ״ג הגבה שמאלך נתנן על שני השעירים [23] ואומר לה׳ חטאת רבי ישמעאל אומר לא היה צריך לומר חטאת אלא לה׳ והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: **גמ׳** למה לי טרף בקלפי כי היכי דלא ניכוין ולישקול אמר רבא [24] קלפי של עץ היתה ושל חול היתה ואינה מחזקת אלא שתי ידים מתקיף לה רבינא בשלמא אינה מחזקת אלא שתי ידים כי היכי דלא ליכוין ולישקול אלא של חול נקדשה אם כן הוה לה כלי שרת של עץ [25] וכלי שרת דעץ לא עבדינן ונעבדה דכסף ונעבדה דזהב [26] התורה חסה על ממונן של ישראל מתניתין דלא כי האי תנא דתניא רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר הסגן וכהן גדול מכניסין ידן בקלפי אם בימינו של כהן גדול עולה הסגן אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך ואם בימינו של סגן עולה ראש בית אב אומר לו לכהן גדול דבר מילך ונימא ליה סגן כיון דלא סליק בידיה חלשא דעתיה במאי קא מיפלגי מר סבר ימינא דסגן עדיף משמאליה דכהן גדול ומר סבר כי הדדי נינהו ומאן האי תנא דפליג עליה דרבי יהודה רבי חנינא סגן הכהנים הוא דתניא [27] רבי חנינא סגן הכהנים אומר למה סגן [28] מימינו שאם אירע בו פסול בכהן גדול נכנס סגן ומשמש תחתיו תנו רבנן ארבעים שנה ששמש שמעון הצדיק היה גורל עולה בימין מכאן ואילך פעמים עולה בימין פעמים עולה בשמאל והיה לשון של זהורית מלבין מכאן ואילך פעמים מלבין פעמים אינו מלבין [29] והיה נר מערבי דולק מכאן ואילך פעמים דולק פעמים כבה והיה אש של מערכה מתגבר ולא היו כהנים צריכין להביא עצים למערכה חוץ משני גזירי עצים כדי לקיים מצות עצים מכאן ואילך פעמים מתגבר פעמים אין מתגבר ולא היו כהנים נמנעין מלהביא עצים למערכה כל היום כולו ונשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן שמגיעו כזית יש אוכלו ושבע ויש אוכלו ומותיר מכאן ואילך נשתלחה מאירה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן מגיעו [30] כפול [31] הצנועין מושכין את ידיהן והגרגרנין נוטלין ואוכלין ומעשה באחד שנטל חלקו וחלק חבירו והיו קורין אותו בן חמצן

[32] למאן דאמר (מנחות דף לח:) שבעת הנרות סדורים מזרח ומערב קרי נר מערבי נר שני שממון לראשון שבמזרח כדתנן (תמיד פ״ו משנה ג) (ב) נכנס אחד ומלא שתי נרות מזרחיות דולקות וכו׳ למאן דאמר כו׳ לפון ודרום נתונין היו אמצעיתן פניו מסובין כלפי מערב והוא קרוי מערבי ושאר הנרות מנדדין פניהם כלפי אמצעי כדכתיב [33] אל מול פני המנורה היא אמצעית ילירו נרות של שבת קנים: **והיה אם המערכה מתגבר.** ודולק מאליו בלא תוספת עצים ולא היו צריכין להביא עצים משסדרוהו שחרית: **חוץ משני גזירין.** של בין הערבים שהן חוזה כדאמרינן (ג) בפרקין לעיל: **נשתלחה מאירה.** שאינו משביע: **וכל כהן מגיעו כפול.** שאינו זית מאחר שראו שאינו משביע הצנועין מושכין את ידיהן [34] (ואם יותיר לא היו מושכין ידיהם) וכימי שמעון את מי שמגיע כפול לא היו מושכין ידיהם: חמצן

[35] כ״כ מ׳ רבינו ז״ל למה סגן ממונה וכן היא הגי׳ להדיא בפוסקים מ״ב ע״א כ״מ ג״כ בשיר מז ועי״ש נתוס׳ ד״ה למה.

תוס׳ ישנים

טרף בקלפי. בת״כ מפיק מקרא דבמיצן קלפי דקתני התם אחר עלה עליו הגורל לה׳ יכול יתן על גביו ת״ל אשר עלה עליו שעלה לשמו מתוך קלפי וכיוצאי לא סוף דבר קלפי אלא אחילו קלתות ולמה אמרו קלפי מדי לעשות פומבי לדבר ויבית שני מוטין אחד שחור ואחד לבן ויקשור עליהם ויאמר זה לשם חה לעזאזל ת״ל גורל לה׳ שיהא ניכר לה׳ ויורל לעזאזל שיהא ניכר לעזאזל וכן פריך מפני גזירות אחד שחור ואחד לבן ומשני הכי דבעינן ניכר מתם: דאומר לה׳ חטאת. הקשה ר״ר אלנתן אמאי לא קאמר חטאת לה׳ שחיבר השם מאוחר דאמרינן בפ״ק דנדרים (דף י.) לא לימא חיים לה׳

עין משפט נר מצוה

א א מיי׳ פ״ג מהלכות עבודת יום״כ הלי׳ ח:
ב ב מיי׳ שם פ״ב הלי׳ ו:
ג ג מיי׳ שם פ״ג הלי׳ ח:
ד ד מיי׳ פ״ח מהלכות בית המקדש הלי׳ יח:
ה [מיי׳ פ״ט מהלכות נכורים הלכה כב טוש״ע י״ד סימן סח סעיף יח]:

רבינו חננאל

תנו רבנן והתקדשתם והייתם קדושים אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה.

הדרן עלך אמר להם הממונה

טרף בקלפי והעלה שני גורלות. פי׳ **טרף** עירבבם. כי היכי שלא יתכרון ויעלה של שם בימינו. **אמר רבה קלפי של עץ ושל חול היתה שאין עושין כלי שרת של עץ.** ואינה מחזקת פיה אלא שתים ידים כדי שלא יתכוין. **הא דתני ר׳ יהודה הסגן וכהן גדול מכניסים ימינם בקלפי כו׳.** ר׳ חנניה סגן הכהנים חולק עליו ואומר למה סגן [1] ממונה שאם אירע פסול בכהן גדול משמש תחתיו. אבל כל זמן שלא אירע בו פסול אינו משמש כלל. ת״ר [מ״] שנה ששימש שמעון הצדיק, היה הגורל עולה בימין, ולשון זהורית מלבין, והיה נר מערבי דולק, והיתה אש של מערכה מתגברת, והיתה [ברכה] בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים כו׳. מעשה באחד שחסף חלק חבירו והיו קורין אותו חמצן.

[1] כ״כ מ׳ רבינו ז״ל למה סגן ממונה וכן היא הגי׳ להדיא בפוסקים מ״ב ע״א כ״מ ג״כ בשיר מז ועי״ש נתוס׳ ד״ה למה.

מסורת הש״ס

[1] [ל״ל ולא]. [2] [פי׳ ערבב ערוך וכ״כ הרא״ש ב״ג קכב. ד״ה טרף עירבבם כמו כלים טרופות]. [3] גיר׳ ירו׳ ואם בשמאלו עלה רלפ״ז כ״א וכו׳. [4] [לקמן מד: ד״ה ס. מנחות עו: פו: פח: פט. חולין מט: עז]. [5] [שיל מז: ע״ש פוט׳ מכ. ע״ש]. [6] [תוספ׳ פוטה פ״ג ה״ז]. [7] כע״ר כפול מגמי. [8] קדושין נג. [חולין קנג.]. [9] [ל״ל גמי מין]. [10] [ויקרא כד]. [11] רש״ל מ״ז.

תורה אור השלם

1. אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השרץ ולא תטמאו בהם ונטמתם בם:
ויקרא יא מג
2. כי אני יי אלהיכם והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרמש על הארץ: ויקרא יא מד

גליון הש״ם

גמ׳ ובלי ש״ת דעץ לא עבדינן. פוסק דף נ׳ ע״ב:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ למה סגן מימין שאם תיגע: (ב) רש״י ד״ה והיה נר ס׳ כמתנו ונכנס ומלא שתי נרות מזרחיים דולקים וכו׳ למאן דאמר לפון ודרום נתונין היה האמצעי פניו מוסב כלפי מערב וכו׳ פני המנורה הוא אמצעי ילירו: (ג) ד״ה מן מפני כו׳ כדאמרינן בפירקין דלעיל. ב״ג דף כ״ו ולא הנתי דסרי אף בשחרית הן חוזה כדמוכיח שם ובדף כ״ז:

מוסף רש״י

מדוד אתה לעצמך. שלון אדם רוצה לכשיגיע (שבת כז:).

הדרן עלך אמר להם הממונה

התורה חסה על ממונן של ישראל. נתורת הכנים נפקא לן מיהוה הכהן ופנו את הבית בעודם יבא הכהן לראות את הנגע ולא יטמא וגו׳ (ויקרא יד) אמר ר׳ אחיר וכי מה מטמא לן שאמרה תורה לאמתין שלא יבאה הכהן את הנגע ולא יאמר טמא עד שיבא הכלים נאמין, ואם תאמר כלי עליו כגדיו ומחבת, מטיגין ואם עיהורים, יעל מה חסה תורה על כלי חרס ומכו שאין לכן טהרה אלא שבירה, ואל כך חסה תורה על ממונן של גרי עין (שהרי לרעת כתה עליו בעבור שהוא לר מן כלאיתא כמדרש ובא אחר לו הבית. תפי׳ מהרש״ל) ק״ו על ממונן של לדיקים (חולין מט:). למה סגן מימינו. לאיזה דבר הוא ממונה ומוכן (תוספה מב. ושם: ממונה).

להגריל: **אלא** של חול אמאי לדקדשה. לפי שכבוד המצוה בכל קדש ואי״ת לרב יהודה דאמר מצות ליהנות ניתנו (בר״ה דף כח.) כיון שעשה בכל קדש ואי״ת לרב חסדא דאמרי׳ אם כן יהנה מכל קדש יש לומר כיון שכבוד המצוה הוא יכול לעשות בכל קדש: **א״כ** הוה ליה כלי שרת כו׳. ואי״ת אין הוא כלי שרת והלא כלי שרת גמורין עבודתן ממנמתן הוה אין בו שום עבודה דהגבלה לאו עבודה הוא ואין יהיה כלי שרת ר״ל דס״ק היה ליה כלי שרת שיהא השולם שהוקדש ויקבלו שיהיו לקדש בו מעתה אי לקבל דם כשעת לדק רוח לעשות כלי שרת של עץ לא עבדינן דפליגתא היא דרבי ור׳ יוסי בר׳ יהודה דמכשר מדרבנן מיהא לכתחילה כעין של מתכות: **הסגן** קומה לו כו׳. ואי״ת עלה בימין הסגן למה אין אומר לו הגבה ימינך ר״ל שלא היה עדוד כב״ג ולא יכנס ועוד שהיה מניחים ב״ג מיתה לרבי אין מכנים הסגן יחד להגריל והא מקקינן לקמן בגמרא דלר׳ יהודה הגבלה מעכבת ואם עבודה היא אינה כשרה אלא ואומר רבי שאין כל כך עבודה שהרי ע״י ב״ג מתברכין הכהנים ואמרי׳ נמי הגבלה לאו עבודה היא ואע״ג דאמרינן לקמן מת אחד מהם מביא תכיהו שלא בהגבלה כר״ש אבל לרבנן דדיה מגבלי מ״מ אין ההגבלה חשובה כל כך עבודה אבל הכהן הוי בעומת משום דלא הגבל כלל על אחתר אבל אין לומר שעבודתו מתנכמו לסגן זה כ״ג שא״כ לא יעמוד עוד אלא אם כן: כי הדדי נינהו. וכשהיה עבודה זו בשמאל נמי הוקלת כף ומתתה בכ״ג דיה״כ שבריך לו שתי ידים לפי שא״א בעבודה אלא אם כן: **למה** סגן מימינו. הקשה ה״ר אלנתן מי משום מלמתה היה משמש בת״ כלים ומחזר על הקלמה] בכ״ג והרבה כרים יש בו בכ״ג לקמן בפרק בא לו (דף עב:) לרב דימי דהתם ואם כן למה היו ממנים סגן ההכן ואמרכן שממנין סגן אף בבית ראשון שהיה שם משום מלמתה כדאמרי׳ בגזיר פ״ כ״ג (דף מז:) דבני הסם סגן ומשום מלמתה הי מנייהו עדיף כו׳ ואמרי׳ דמשום מלמתה היה קלת אינה הואיל ומעתה משמש בת״ בגדים כמותו: **שמגיעו** כפול הצנועין מושכין ידיהם. אומר רבי דזוקא מגיעו כפול אבל כמיש לא היו מושכין ידיהם כי דימו לקרים מצות אמילה אבל כאן לא היה מצות אמילה לגמרי כיון שאין שם אלא כפול ולא היו שביעין ואי״ת היכא דמגיעין [כפול ושביעין] כדאמרינן בריש פסחים (דף ג:) אין מוקימינן מצות אמילה ר״ל דלא בעי מים לגמרי אלא בית עדיף והשיגה אמילה ולטלם לא היו יכולין לחלק כשורה: והגרגרנין חולקין. מוטעות ואוכלין כדמפרש בס״ב דקתוסין (דף נג.):

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com